

ARCHITECT JULIEN DE SMEDT LEVERT EERSTE GEBOUW AF IN THUISLAND BELGIE

‘We moeten meer doen waar we van houden’

Eindelijk. Vijf jaar na zijn terugkeer naar België kreeg Julien De Smedt in eigen land een prijs en levert hij er zijn eerste realisatie op. Voor deze ongedurige natuur, die in China, Istanbul, Korea en Scandinavië bevlogen projecten opzet, heeft het ongenadig lang geduurd. **GEERT SELS**

Kan Julien De Smedt wel 38 zijn? In principe wel, maar eigenlijk is zijn palmares daar te groot voor.

Een combinatie van architecturale vroegrijpheid en een markt die wel appetijt heeft in zijn stoutmoedige ontwerpen. Zelden spreken architecten in termen van plezier, verlangen en actie. Hij wel. Bij hem is een gebouw een event. ‘Nog al te vaak is een gebouw louter representatief’, zegt hij. ‘Terwijl het toch dient om gebruikt te worden.’

Voor zijn skischans in Oslo en zijn Iceberg Dwellings in Aarhus kreeg hij internationale prijzen. Met zijn drie bureaus, in Brussel, Kopenhagen en Shanghai, opereert hij wereldwijd. Het kantoor in Belo Horizonte heeft hij nochtans vrij snel weer gesloten. ‘Nooit gedacht dat Brazilië zo bureaucratistisch was’, zegt hij. ‘Zelfs Brussel is er niets bij.’ In Shenzhen kreeg hij de vraag een toren van 1.100 meter te ontwerpen, die de hoogste ter wereld zou worden, maar die zotternij heeft de investeerder ondertussen wijselijk laten varen. Zelf lijkt hij er niet echt om te malen. ‘More, more, more’, stond enkele jaren geleden op de wenskaarten van zijn bureau. Het voluntarisme droop er af. De Smedt wil bakens verzetten. Met zijn medewerkers wil hij de limieten van het mogelijke verder oprekken. ‘Meer nationaliteiten, meer landen, meer programma’s, meer variëteit, meer samenwerking, meer mix.’ Met die mix zit het wel goed. Ontwerpen doet hij in alle schaalgroottes, van het theeservies T42 tot een shopping center. Design ligt voor hem in hetzelfde continuüm als een masterplan. Veel van zijn ontwerpen zijn met gulle hand gemaakt, op het stoutmoedige af, maar met *gusto*. Het zijn toch vooral de spatieuze projecten die zijn imago bepaald hebben. Eerder deze week kreeg JDS Architects op de Belgian Building Awards de ‘internationale prijs’.

Hij werd er bijgeschreven bij het ‘select kransje toparchitecten’ en werd er wegens zijn opmerkelijke verwezenlijkingen in het buitenland geprezen voor zijn inspirerende rol. Waarop een aantal potige voorbeelden volgden: de Ice-

Julien De Smedt: ‘Zelfs Rem Koolhaas heeft zijn tanden stukgebeten op Brussel.’ © Bart Dewaele

berg Dwellings in Aarhus (21.600 vierkante meter), de Skischans Holmenkollen in Oslo (32.000), de Hangzhou Gateway (23.620), Gangnam Bogumjari in Zuid-Korea (38.000) en het Kagithane Project in Istanbul (56.000).

En dan is er nu zijn eerste realisatie in België. Een politiekantoor in Berchem: 672 vierkante meter. Het is van een andere orde. We zien mekaar in Brussel, in de Zennestraat, waar hij kantoor houdt in een herbestemming van

de collega’s van Lhoas & Lhoas. Een paar maanden tevoren was daar een kortlopende tentoonstelling van JDS Architects, met zo onwijs veel maquettes dat nader onderzoek zich opdrong. Wie was die snoodaard die zo vaak voor

grote competities werd uitgenodigd? En ze soms nog won ook? De baas zat in Kopenhagen, hoorde ik toen. Ofschoon het ook Parijs, Shanghai of Istanbul kon zijn. Tegen het eind van de dag zou hij skypen, en zouden ze de vorderingen van de dag overlopen. Zo runt men drie bureaus in een geglobaliseerde wereld.

Skateboard

Een paar maanden later stappen we met De Smedt richting kleine Brusselse ring, waar hij zijn appartement heeft. Het is een renovatie van de collega’s van BOB361. Met zijn grijze jeans en zwart jack ziet hij er niet zo baasachtig uit. Niet al te formeel, maar voldoende om er bij zakelijke ontmoetingen mee weg te komen. Hij vertelt over een projectpresentatie in een Brusselse gemeente die ze gearandeerd niet binnenhalen. En over het bureau dat hem een proces aansmeerde omdat hij in een interview wat al te openhartig was geweest. Al die tijd klemt hij het skateboard onder de arm waarmee hij die ochtend naar kantoor vertrokken is.

Hoe lang duurt het voor hij het heen en weer krijgt in dezelfde stad? ‘In Shanghai hoef ik niet zo vaak te zijn’, zegt hij. ‘Het bureau dat we daar hebben, is vooral met afwerking bezig. Ontwerpen doen we in Europa. Ik ben er anderhalve maand geleden geweest voor Hangzhou Gateway en alles loopt naar wens. Tegenwoordig ben ik beurtelings een week in Kopenhagen en in Brussel. Ik kan hoe langer hoe beter op dezelfde plek blijven.’

Thuisblijven is anders nooit zijn sterkste kant geweest. De eerste twee jaar van zijn opleiding deed hij in Brussel. Daarna begon het zwerven. Zijn *tour d’horizon* was geen uitgestippeld leerplan dat van thuis uit werd voorgeschoteld. Daar waren de middelen niet voor. Zijn moeder voedde hem alleen op in een sociale woning in Evere.

‘Na Brussel trok ik voor een jaar naar Parijs. Dat was praktisch, mijn vader woonde daar. Daarna heb ik een jaar stage gedaan bij Rem Koolhaas in Rotterdam. Geld om te reizen had ik niet. Maar mijn punten waren goed, zodat ik

een beurs kreeg om in Londen te studeren. Via een uitwisseling belandde ik van daaruit in Los Angeles. De meeste scholen hebben dezelfde opleidingen. Je leert minstens even veel uit de steden en de omgevingen waar je bent. Vooral Londen en Los Angeles waren eerder oneindige stadsverkenningen.'

Werktitel: Shortcut

Op het bureau van Rem Koolhaas leerde hij de Deen Bjarke Ingels kennen, dat andere talent dat als een komeet door het architectuurzwerm vliegt. Ze waren toen 22. 'Het was al snel duidelijk dat we in elkaars gezelschap veel ideeën genereerden. Zo kwamen we op een geweldig plan voor een film. Er zou geen enkele *shooting* aan te pas komen. Uit bestaande films zouden we een nieuwe bijeen samplen. De werktitel was *Short cut*. Het is er nooit van gekomen. (*grinnikt*)' Ze zijn wel begonnen aan hun project. Eerst een maand op een zolderkamer in Brussel. Nadien kregen ze een aanbod van Zentropa, het productiehuis van Lars von Trier. De plicht riep. Ze vertrokken naar Kopenhagen. 'We waren toen nog naïef genoeg om in het welslagen van ons plan te geloven. Over al die copyrights die er aan te pas kwamen, hadden we ons nog niet al te veel zorgen gemaakt. Bjarke en ik deelden een studio van veertig vierkante meter. Allemaal zeer vrijgezelachtig. Toen wonnen we binnen de paar maanden vier architectuurwedstrijden. Eén daarvan was Copenhagen Harbour Bath, meteen een project van 520.000 euro. Toen

gingen we inzien dat we misschien toch architecten waren.' Toen De Smedt in 2009 de Maaskantprijs kreeg, prees de jury hem voor zijn innovaties in beeld en vorm. Zijn gebouwen waren vaak iconisch in hun omgeving, maar hij deed meer dan alleen een groot gebaar maken. De jury verbaasde zich erover dat zo'n jong talent al zoveel in portfolio had. Plannen maken en tekenen, tot daar nog aan toe. Maar ze nog gebouwd krijgen ook?

'Vanaf de start van ons bureau in 2001 hadden we meteen werk. Kopenhagen had een bouw-

'Op een paar maanden tijd wonnen we vier wedstrijden. Toen beseften we dat we misschien toch architecten waren'

meester met een visie, en de stad had de ambitie om dingen te doen. Er hadden zich in geen tijden nog nieuwe teams aangediend. Er was een ommekeer nodig en wij kwamen met antwoorden. We dachten na over thema's die niet alleen interessant waren in het architectuurwereldje maar waarover in de krant gediscussieerd werd. Hoe vind je de stadsrand opnieuw uit? Hoe kun je een oud havengebied weer dynamiek geven? En voorts waren we heel open. We

toonden ons werk, we publiceerden, we droegen de creativiteit en de capaciteit van ons kantoor uit naar buiten. Zo zijn we heel snel internationaal kunnen gaan.'

Het duo tekende in Kopenhagen de VM Houses, twee appartementsblokken die helemaal geen blokken meer zijn. Ze trokken het vierkantige grondplan open tot twee strepen, en modelleerden die vervolgens in een V-vorm en een zigzaggende M. Dat was niet alleen spannender, het dwong de bewoners ook niet langer om bij de burelen binnen te kijken. Door te variëren met de hoogtes kwamen er nog extra zichtlijnen bij. Een eind verderop staan hun Mountain Dwellings. In het nochtans vlakke Denemarken lopen de woningen op tegen een kunstmatige helling, waar een parking onder zit. Wie hoger woont, kijkt over zijn lageregelegen burelen uit. Tussen het parkeer- en woongedeelte zit een vrije strook, die ondertussen tot het joggingparcours van de buurtbewoners behoort. Licht en lucht, kans op ontmoetingen en prikkels om dynamiek te creëren, zijn vaste waarden in het palet.

Toch bleef het succesverhaal niet duren. In 2006 gingen de vennoten elk hun weg. Daarover zei Julien De Smedt later dat hij ontsnapt was uit een architecturaal carcan. 'Tja, dat was waarschijnlijk weer mijn manier om de dingen wat radicaal te formuleren. Het komt erop neer dat we elkaar niet meer konden verdragen. Het ging allemaal zo snel. We wisten amper nog waar we stonden. We

>>> Lees verder op blz.14

IN BEELD

Vier realisaties van JDS

Politiekantoor Berchem.

De eerste realisatie van JDS op Belgische bodem is klaar voor oplevering.

Het bureau probeert de relatie te herstellen tussen verleden en heden. Hout is een eigentijdse vertaling van historisch materiaal uit de buurt.

De toegevoegde etages zijn een eind van de aanpalende muren gebouwd. Zo kunnen gebruikers naar buiten en hebben ze een zicht van 360 graden.

Politiekantoor Berchem © JDSA

Iceberg Dwellings © Mikkel Frost

Hangzhou Gateway © JDSA

Skischans Holmenkollen © JDSA

Iceberg Dwellings. Vorig jaar opgeleverd in de Deense stad Aarhus. Een schakeling van hoge en lage volumes bieden het gros van de bewoners zicht op de haven.

Bekroond met de MIPIM Award en de Architizer Award.

Hangzhou Gateway. Combinatie van kantoren, winkels en dakterrassen in het Chinese Hangzhou. Momenteel in aanbouw en zowat halfweg.

De twee hoeken zijn uitgesneden en zijn het begin van een koker door het gebouw. Mensen die van en naar de naburige commerciële centra stappen, kunnen doorheen het gebouw gaan.

>>> Vervolg van blz.13

waren piepjong en hadden een geweldig ego. De situatie escaleerde en uiteindelijk was het niet meer uit te houden.'

Weer thuis in Brussel

JDS Architects heeft nog altijd een kantoor in Kopenhagen, maar na twaalf jaar kwam De Smedt ook weer deeltijds thuis in Brussel. 'In Brussel heb ik altijd iets willen doen. Ik ben hier geboren. Als architect kan ik iets toevoegen om deze plek te verbeteren. Er zijn hier veel jonge, veelbelovende architecten bezig. Daar kan iets moois uit groeien. Ik heb namelijk een portfolio met realisaties die de meesten niet hebben. Ontwikkelaars zoeken vaak naar soliditeit om hun project te legitimeren. Die kan ik bieden. Wij hebben realisaties en een publiek. In plaats van elkaar processen aan te doen, zouden we beter samenwerken om van Brussel iets te maken. De discussies over de stadsontwikkeling zijn eindeloos. Niemand van ons gaat dat in zijn eentje oplossen. Zelfs Rem Koolhaas is hier met zijn hoofd tegen de muur gelopen.'

Er is natuurlijk ook de emotionele link. Op zijn appartement hangt een hele wand met schilderijtjes van zijn dierbaren. Er zijn er veel bij van Jean Sigrid. 'Geboren Dirk De Smedt', zie ik later op het internet. 'Dramaturg en toneelschrijver. Overleden in 1998.' Het is zijn grootvader. Hij was een succesvol schrijver, maar kreeg een beroerte en heeft daarna ruim tien jaar geschilderd.

Er hangt ook werk bij van zijn moeder. De grootste ontgoocheling in zijn carrière was dat hij in Evere de opdracht voor het Square de l'Accueil misliep. In die zone kende hij elke centimeter. Zijn la-

'Een gebouw moet zorgen dat het een skater kan trotseren.' © Bart Dewaele

gere school stond er, net als het huis waar hij opgroeide. Dat huis wou hij bij wijze van hulde behouden en omringen met nieuwbouw. Brussel. Hij kent de stad als zijn broekzak. In zijn tienerjaren zwierf hij er rond met zijn vrienden. 'Met mensen uit de *urban culture*, zoals Cleon Peterson en Sozyone Gonzalez, gingen we bijna dagelijks skaten. We zagen elkaar op de Kunstberg en spraken dan af waar we naartoe gingen. Sommigen zaten in de crew van Rien à Branler. Daar waren stevige jongens bij. Zelf zat ik eerder in

de periferie. Geregeld werden er jongens opgepakt omdat skaten verboden was. Skating is een ruwe actie. Maar het is ook een intense manier om de publieke ruimte te gebruiken. Wie iets bouwt, moet het sterk genoeg maken, zodat het een skater kan trotseren.'

Die stedelijke drive is nog steeds een bekommernis in zijn projecten. 'Het moet voor de bewoners aantrekkelijk zijn om de ruimte in bezit te nemen. Ze moeten elkaar kunnen ontmoeten. We willen graag dat het interactief en speels is. Voor onze projecten analyseren

we altijd grondig de stedelijke dynamiek. In Kopenhagen deden we Kalvebod Waves. Het openluchtbad aan de overkant zat altijd vol. Kalvebod niet. Tot bleek dat twee immense gebouwen steeds hun schaduw wierpen over de pier. Toen hebben we de pier over het water uitgebreid met twee driehoekige uitsprongen. Sindsdien is het een levendige plek geworden.'

Open torens

Mooie ambitie om die dynamiek overal in de stad op gang te brengen, maar is dat niet een pak makkelijker voor een pier dan voor een toren? 'Die opdracht voor de supertoren in Shenzhen hebben we indertijd aanvaard omdat het een interessante test was. Ons voorstel was hem op te delen in zones en er verschillende omgevingen te creëren, met open stukken en delen achter glas. Een bouwtype als de toren zit vol potentieel, maar je moet het uitdagen en in vraag stellen. Vaak splitsen we torens en werken ze open. Au fond doen we hetzelfde als in onze woningen. Je hebt terrassen nodig, en contact met de buitenwereld.'

Het recente dictaat van de duurzaamheid komt wel eens in botsing met zijn streven naar aangename en uitdagende plekken. In deze ecologische tijden klinkt het incorrect, maar hij zou het schuldbesef dat zo vaak rond duurzaamheid hangt, graag vervangen door verlangen en passie.

'De discussie over duurzaamheid is nog niet beslecht. De richting die het nu uitgaat, om alles in passiefbouw op te trekken, is niet de juiste. We lopen gebukt onder regels en voorschriften om gebouwen binnen de normen te houden. Veel passiefbouw leidt tot gesloten gevangenisdozen. Daar houden mensen toch niet van? We moeten niet minder doen wat we graag hebben, maar net meer.'

'Veel passiefbouw leidt tot gesloten gevangenisdozen. Daar houden mensen toch niet van?'

€9,90
elders
□ 22,99

€9,90
elders
□ 24,99

LOGEREN BIJ BELGEN

In Frankrijk, Italië, Spanje,
Portugal en Marokko

Erwin De Decker en **Peter Jacobs** selecteerden meer dan 200 '**chambres d'hôtes**' en **charme-hotelletjes** in Frankrijk en bezochten een honderdtal logeeraadressen in Zuid-Europa en Noord-Afrika. Eén ding hebben ze allemaal gemeen: stuk voor stuk worden ze gerund door Belgen die het roer durfden om te gooien. Beide gidsen zijn een absolute must voor wie op zoek is naar een populaire alternatieve reisformule.

Bestel nu op
www.standaardshop.be

dS De
Standaard
SHOP